

JÖVŐKÉPESSÉG – KILÁTÁSOK ÉS KOCKÁZATOK

A Jövőképesség Kutatóközpont második műhelykonferenciája

2017.06.15
14.00 – 20.00
A38 hajó

Program

13.30 – 14.00 **Érkezés, regisztráció**

14.00 – 14.10 **Megnyitó, bevezető gondolatok – Szántó Zoltán Oszkár**

14.15 – 16.20 **I. Plenáris szekció – Ember és környezet**

Szekcióelnök: Szepesi Balázs

14.15 – 14.35	Meskó Bertalan Science fiction az egészségügyben
14.35 – 14.45	Korreferál: Lovászy László
14.50 – 15.10	Kocsis Tamás Véges Föld, végtelen ambíció: Jövőképeség és fenntarthatóság a társadalomtudós szempontjából
15.10 – 15.20	Korreferál: Mika János
15.25 – 15.45	Setényi János Globális tudástermelés és megosztás: lehetőségek és kockázatok
15.45 – 15.55	Korreferál: Aczél Petra
16.00 – 16.20	VITA, kérdések, válaszok

16.20 – 16.45 Kávészünet

16.50 – 19.00 **II. Plenáris szekció – Stratégia és módszer**

Szekcióelnök: Aczél Petra

16.50 – 17.10	Ambrus Loránd Jövőképeség és a politikai stratégia fogalma
17.10 – 17.20	Korreferál: Balázs Zoltán
17.25 – 17.45	Monda Eszter Jövőképeség – a jövőkutatás kontextusában
17.45 – 17.55	Korreferál: Várnagy Réka
18.00 – 18.50	VITA, kérdések, válaszok

18.50 **Összegzés, záró gondolatok – Csák János**

19.00 **Állófogadás**

AZ ELŐADÁSOK ABSZTRAKTJAI

14.15 Meskó Bertalan

Science fiction az egészségügyben

Korreferál: Lovászy László

Az egészségügy és az orvoslás soha nem látott gyorsasággal változik a technológiai újdonságok és a diszruptív innovációk miatt. A kétezres éves status quo felborult, információ és eszköz a páciens számára annyira hozzáférhető, mint a szakemberek számára, feldolgozhatatlan mértékű adattal kell szembenéznünk és az egészségügy egyik szereplője sincs felkészülve erre. A technológiai forradalom kulturális változásokat hozott, ahol az emberi érintésen, az empátián, az emberi készségeken van a hangsúly miközben alapvetően technologizálódik az ellátás minden eleme.

Ebben a változáshullámban egyensúlyt találni kihívás mind a páciens, mind az ellátók számára. Az orvosi kurrikulum olyan módszerekkel és tudással kell bővüljön, amik felkészítik az orvosokat az új szerepükre: az elefántcsonttorony kapujának kulcsőrzői helyett a digitalis-egészségügyi dzsungelben lesznek útmutatók a páciens számára.

Az oktatók és döntéshozók szerepe ma az, hogy hidat teremtsenek a science fiction-szerű technológiai jövő és az egészségügy mai értékei között az ellátás digitalizációján, a megelőzésre fordított fókuszon és az új beteg-orvos viszony ápolásán keresztül.

Ennek a kulcsa a jövőkutatói szemlélet, ami átadható és egyénenként készíti fel a szereplőket az informált döntésekre az egyre technológiaibb világban.

14.50 Kocsis Tamás

Véges Föld, végtelen ambíció: Jövőképesség és fenntarthatóság a társadalomtudós szempontjából

Korreferál: Mika János

Történelmi léptékben az emberiség mintegy beteljesítette küldetését: benépesítette a Földet, anyagi erőforrásait pedig a saját szolgálatába állította. E folyamat során a többre törekvés (létszámban és/vagy a megteremtett anyagi kényelemben) az embernek mintegy a génjeibe ivódott – s ezt könnyen tetten érhetjük akár saját, egyéni döntéshozatalunk során is. (Vajon mikor érezzük úgy, hogy fejlődünk/haladunk egyéni vagy családi szinten?) Környezeti szempontból azonban Földünk anyagi végeessége – most már – korlátot szab e törekvés számára. Ebből következően szükségesnek látszik, hogy új irányt szabjunk e többre törekvésnek.

Az emberiség tízmilliárdot közelítő létszámának a jelenlegi (vagy még magasabb) átlagos anyagi életszínvonalon való fenntartása hatalmas mértékű kontroll gyakorlása mellett valósítható meg. E kontrollt nevezhetjük külsőnek, melyet – ilyen mértékben – az ipari forradalom óta kiaknázott fosszilis energia segítségével vagyunk képesek megvalósítani. Fontos ugyanakkor annak felismerése, hogy az ember állatvilágtól megkülönböztető jegye – sok egyéb mellett – nem pusztán e hatalmas mértékű külső kontroll gyakorlásában mutatkozik meg, hanem vágyaink önkéntes mérséklésének a lehetőségében is, melyet akár belső kontrollnak nevezhetünk.

Mindezek fényében érdemes megvizsgálnunk azt, hogy mi is lehet a kapcsolat a környezeti fenntarthatóság többé-kevésbé jól ismert fogalma és a jövőképesség formálódó fogalma között. Van-e átfedés közöttük, mennyiben következhet az egyik fogalom a másiktól? Felismerhetők-e sajátos lokális mintázatok a két fogalom együttes figyelembevételkor? Az emberi mivoltban rejlő jelentős potenciál – melynek kibontakozása történelmi léptékben nyilvánvaló – most is lehetővé teheti a megfelelő helyzetfelismerést. Ennek keretében úgy érdemes kijelölni a jövőképesség sarokpontjait, hogy az a végtelen humán ambíciót a Föld végeességére hivatkozva ne korlátozza, a környezeti károk okán ne kárhoztassa, hanem új irányt szabva új lendületet adjon neki.

15.25 Setényi János

Globális tudástermelés és megosztás: lehetőségek és kockázatok

Korreferál: Aczél Petra

A rövid hozzászólás hívószavak szintjén vázolja a felsőoktatás gyorsuló globalizációjának főbb állomásait: a degree rendszerre való globális átállást (Európában „bolognai rendszer”), a programok és tankönyvek standardizációját, a hallgatók és oktatók mobilitásából kiforruló globális akadémiai munkaerőpiacot, az egyetemalapítások és franchise-ok terjedését, az ingyenes online kurzusok áttörését, a globális egyetemi rangsorok megjelenését. A sor végén az OECD-által végső fejlesztési stádiumba hozott diplomás kompetenciamérés (PISA-mintájú) zárja 2017-ben.

A hozzászólás második fele a lokális stratégiák tipológiáját kísérli megadni, konkrét példák és a mögöttük működő üzleti modell felvillantásával:

- csak kredittermelésbe bekapcsolódó graduate education pont (Bojár-féle Aquicum Institute of Technology),
- a lefölözéssel (creaming off) dolgozó csak graduate egyetem (CEU),
- nemzeti kulcseyetemek és kulcslaboratóriumok, mint kiválósági központok (Kína),
- térségfejlesztési küldetéssel dolgozó szakképző egyetemek (Finnország),
- közösen fejlesztő partnerhálózatok (EU általános pályázatok),
- európai elitegyetemek által vezetett kutatókonzorciumok (EU Horizont 2020).

A hozzászólás jelzi, hogy a legnagyobb kockázat az egységes nemzeti rendszer és szabályozási keret fenntartása, amely fékezik a globalizációs válaszokat megfogalmazó helyi innovációt és alkalmazkodást. A kulcsfogalom a funkcionális differenciáció, amely során minden szereplő megtalálja a maga sikeres válaszait az általános kihívásokra, és a saját irányai mentén fejleszti ki szolgáltatásokat/kínálatot. A nemzetállami kormányzás feladata nem az egységesség mesterséges fenntartása, hanem a funkcionális differenciáció folyamatának támogatása, helyenként menedzselése.

16.50 Ambrus Loránd

Jövőképesség és hosszabb távú politikai stratégia

Korreferál: Balázs Zoltán

Bevezetésként szeretnék érvelni, hogy a jövőképesség elsősorban emberi erény, illetve emberi közösségek erénye. Majd rá szeretnék mutatni arra, hogy érdemes különös figyelmet szentelni annak a problémának, hogy mit jelenthet egy politikai társadalom jövőképessége.

Természetesen tűnik azt gondolnunk, hogy a jövőképesség és egy hosszabb távú politikai stratégia meghatározása között szoros összefüggés van. És komoly érvek sorakoztathatóak fel mellett az álláspont mellett, hogy a politika stratégia fogalma valóban segítségünkre lehet, amikor egy jövőképes politika társadalom koncepcióját szeretnénk kidolgozni. Azonban a fogalmi kapcsolat pontos kifejtésekor olyan teoretikus dilemmákba ütközhetünk, amelyeket nem könnyű feloldani.

Hasznos lehet ezért a jövőképességet szolgáló politikai stratégiák mibenlétének tanulmányozásakor valódi, sikeres politikai stratégiák vizsgálatát is elvégezni.

Leszek Kolakowski 1971-es, „Tezy o nadziei i beznadziejnosci” című írása azt tárgyalja, miképpen lehet egy megállapodott kommunista rezsime fegyveres harc nélkül felszámolni. Olyan rezsime-ről van szó, amely egyáltalán csak ideológiai legitimitásra tarthat igényt, de amely maga sem hisz már abban az ideológiában, amely ideológusai szerint legitimálhatná; és már csak erőszakkal és erőszakos kommunikációval képes uralmát biztosítani. A nyolcvanas évek végére a Szolidaritásnak, és szövetségeseinek, sikerült felülkerekednie a totalitárius rezsime-n. Éppen azért, mert politikájuk a jövőképes lengyel társadalom egy koncepcióján alapult.

Kolakowski szövegének elemzése több tanulságot is tartogat a számunkra a hosszabb távú politikai stratégia fogalmával kapcsolatban. Ezekhez a tanulságokhoz a szöveg elemzésén, és ehhez kapcsolódó kérdések megválaszolásán keresztül férközhetünk közelebb.

17.25 Monda Eszter

Jövőképeség – a jövőkutatás kontextusában

Korreferál: Várnagy Réka

Előadásomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy a jövőkutatás eszközkészlete hogyan alkalmazható a jövőképeség vizsgálatában? Ehhez a jövőképeséget és a jövőkutatást definiálom és a jövőkutatás fejlődési periódusait elemzem azzal a céllal, hogy az egyes periódusok milyen új megközelítést, milyen újfajta módszereket adtak, amelyek felhasználhatók a jövőképeség kutatása során. A megközelítési módokat és módszereket követően a jövőkutatás során ajánlott általános folyamat logikát ismertetem, és azokat kontextusba helyezem a jövőképeséggel.

A jövőképeség kutatás első workshopján elhangzó jövőorientáltság (future orientation) is egy központi téma a jövőképeség elemzése során. A jövőorientáltságot mérni egyéni, szervezeti és országos szinten lehetséges és egyúttal ajánlott is. A jövőorientáltság egyéni elemeit, a szervezeti jövőorientáltság felépítését és ehhez kapcsolódó foresight érettségi modellt vizsgálom meg és összekapcsolom a jövőképeség fogalmával. A jövőkutatás területén ismert országos szintű jövőorientáltság indexeket (SOFI, JKB) összehasonlítom kitérve azok előnyeire és korlátaira.

Célom az előadással a jövőkutatás szemléletbeni, feladatmegoldó képességeinek feltárása, valamint annak meghatározása, milyen folyamat logikát és módszertani apparátust jelenthet a jövőkutatás a jövőképeség kontextusában. Továbbá milyen meglévő jövőorientáltság mérések, jövőorientáltság indexek alkalmazhatóak a jövőképeség egyéni, szervezeti és országos elemzéséhez.